

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра фінансів

СТРАХУВАННЯ

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольної роботи

Харків – 2014

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри фінансів 31 травня 2012 р., протокол № 11.

Призначено для студентів заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» та відповідає робочій програмі з курсу «Страховання».

Укладач

доц. О.Д. Стешенко

Рецензент

доц. І.Ю. Зайцева

СТРАХУВАННЯ
ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання контрольної роботи

Відповідальний за випуск Стешенко О.Д.

Редактор Решетилова В.В.

Підписано до друку 04.12.12 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,0. Тираж 25. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Страховання – це відносини щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків і страхових премій). Страховання пов'язано з відшкодуванням матеріальних збитків, що є основою для безперервності процесу відтворення.

Специфічні страхові відносини є об'єктом страхової науки і відповідно, предметом вивчення дисципліни “Страховання”. Ця дисципліна висвітлює фундаментальні питання теорії страхування, ролі та сфери застосування його в сучасному суспільстві. Зміст навчального матеріалу дозволяє одержати необхідну суму знань, що відповідає вимогам до спеціалістів в галузі економіки.

У результаті вивчення цієї дисципліни студент **повинен знати:**

- економічну сутність, функції, принципи та роль страхування в сучасному суспільстві;
- найважливішу страхову термінологію;
- класифікацію страхування;
- поняття суб'єктів страхового ринку;
- фінансові основи страхової діяльності;

вміти:

- розрахувати страховий внесок, страхову суму, страхове відшкодування;
- проводити актуальні розрахунки та ін.

1 ПРОГРАМА КУРСУ

ТЕМА 1. Сутність, принципи і роль страхування

Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної підтримки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Самострахування, його джерела й межі доцільного застосування.

Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування. Функції страхування. Сфера застосування страхування. Принципи страхування: страховий інтерес, відшкодування втрат у межах збитків.

Роль страхування в активізації бізнесу, економії коштів, що резервуються для покриття можливих утрат від непередбачених обставин, та в ефективному формуванні й використанні фондів соціального призначення, визначенні обсягів інвестицій.

ТЕМА 2. Класифікація страхування

Поняття класифікації, її наукове та практичне значення.

Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування: майнове, страхування відповідальності, особове страхування. Види страхування. Класифікація за родом небезпеки: страхування ризиків від вогню, інженерних, господарських, транспортних, фінансово-кредитних та інших ризиків.

Класифікація за формами проведення. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування. Класифікація за статусом страхувальника. Страхування юридичних осіб усіх форм власності. Страхування громадян.

ТЕМА 3. Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків і страхувальників. Роль посередників: страхових агентів і брокерів. Перспективи розвитку страхового ринку в Україні.

Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. План маркетингу. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень. Реалізація страхових послуг. Страхові договори, порядок їх підготовки й укладання. Прямі обов'язки сторін. Контроль за виконанням договорів.

ТЕМА 4. Фінансові основи страхової діяльності

Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів.

Витрати страховика: їх склад і економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум і страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової компанії.

Прибуток страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Розподіл прибутку.

Поняття фінансової надійності страховика.

ТЕМА 5. Страхові ризики та їх оцінка

Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Рівень ризику. Частота ризику та розмір шкоди.

Управління ризиком. Роль ризик-менеджменту у виявленні, ідентифікації та визначенні методів впливу на ризик. Виключення ризику. Активне й пасивне запобігання ризику. Суб'єктивні й об'єктивні ризики. Матеріальні й нематеріальні ризики. Чисті й спекулятивні ризики. Фундаментальні й часткові ризики.

Визначення страхового ризику. Ознаки страхового ризику. Специфіка ризиків у страхуванні майна, відповідальності, в особовому страхуванні.

Оцінка ризику й визначення доцільності його страхування. Критерії визначення ціни страхування. Структура та основи розрахунку страхових тарифів.

ТЕМА 6. Страхування майна

Страхування майна юридичних осіб: суб'єкти і об'єкти страхування, можливі події, порядок укладення договорів, умови відшкодування збитків.

Особливості страхування сільськогосподарських підприємств: страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень, страхування тварин, страхування будівель та іншого майна.

Страхування технічних ризиків.

Страхування транспортних засобів: автомобільного та іншого наземного, морського, авіаційного транспорту. Страхування вантажів.

Страхування майна громадян: будівель і споруд, тварин, домашнього майна.

ТЕМА 7. Особове страхування

Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя. Ощадне страхування.

Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Страхування від нещасних випадків на транспорті, військовослужбовців та працівників ризикових професій.

Добровільне індивідуальне й колективне страхування від нещасних випадків. Медичне страхування. Суб'єкти й об'єкти страхування. Умови обов'язкового медичного страхування. Добровільне медичне страхування.

ТЕМА 8. Страхування відповідальності

Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Міжнародна система “Зелена картка”. Страхування відповідальності власників інших видів транспорту.

Страхування відповідальності за неповернення кредитів.

Страхування професійної відповідальності.

Страхування відповідальності за забруднення довкілля.

ТЕМА 9. Перестраховання і співстраховання

Необхідність і сутність перестраховання, стан і перспективи його розвитку. Суб'єкти перестраховання. Ринки перестраховання. Вимоги, що ставляться до перестраховання ризиків у нерезидентів.

Методи перестраховання. Факультативне перестраховання. Облігаторне перестраховання. Порівняльний аналіз методів перестраховання.

Форми проведення перестраховальних операцій. Пропорційне перестраховання. Квотні й ексцедентні договори пропорційного перестраховання, їх характеристика, переваги та недоліки.

Непропорційне перестраховання: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості.

Співстраховання й механізм його застосування.

2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни “Страховання” повинна мати таку структуру:

Вступ

1 Теоретична частина

2 Практична частина

Список використаної літератури

У вступі студент повинен викласти мету та основні завдання контрольної роботи. Для виконання теоретичної частини необхідно використовувати літературу, що рекомендована програмою курсу та наводиться у цьому методичному виданні.

Теоретична частина складається з двох питань, на які треба дати докладні відповіді, а практична частина – з 14 задач, які треба правильно розв’язати. Обсяг відповіді на кожне теоретичне питання повинен складати 3-5 сторінок. При розв’язанні задач повинні бути наведені всі необхідні розрахунки та пояснювання до них. Розв’язання задач виконуються на підставі вихідних даних з варіантів і методичних вказівок.

Згідно з вимогами, контрольна робота виконується за варіантами (див. таблицю 2.1). Номер варіанта, за яким треба виконувати роботу, відповідає останнім цифрам шифру студента (з залікової книжки). Наприклад, останнім цифрам шифру студента 41 відповідають завдання 1.21;1. Це значить, що треба відповісти на 1 та 21 теоретичне питання (див. перелік), а також розв’язати задачі з умовними даними варіанта 1. Умовні дані до задач надаються у додатку А.

Контрольну роботу друкують за допомогою комп’ютера на одній сторінці аркуша формату А4 через 1,5 інтервал, розмір шрифту Times New Roman – 14.

Таблиця 2.1 – Варіанти контрольних завдань

Шифр студента	Номер теоретичного питання	Варіант задачі	Шифр студента	Номер теоретичного питання	Варіант задачі	Шифр студента	Номер теоретичного питання	Варіант задачі
01, 41	1.21	1	19, 59	19.39	9	37, 77	17.7	7
02, 42	2.22	2	20, 60	20.40	0	38, 78	18.8	8
03, 43	3.23	3	21, 61	21.31	1	39, 79	19.9	9
04, 44	4.24	4	22, 62	22.32	2	40, 80	20.10	0
05, 45	5.25	5	23, 63	23.33	3	81, 82	21.11	1
06, 46	6.26	6	24, 64	24.34	4	83, 84	22.12	2
07, 47	7.27	7	25, 65	25.35	5	85, 86	23.13	3
08, 48	8.28	8	26, 66	26.36	6	87, 88	24.14	4
09, 49	9.29	9	27, 67	27.37	7	89, 90	25.15	5
10, 50	10.30	0	28, 68	28.38	8	91, 92	26.16	6
11, 51	11.31	1	29, 69	29.39	9	93, 94	27.17	7
12, 52	12.32	2	30, 70	30.40	0	95, 96	28.18	8
13, 53	13.33	3	31, 71	11.1	1	97, 98	29.19	9
14, 54	14.34	4	32, 72	12.2	2	99, 00	30.20	0
15, 55	15.35	5	33, 73	13.3	3			
16, 56	16.36	6	34, 74	14.4	4			
17, 57	17.37	7	35, 75	15.5	5			
18, 58	18.38	8	36, 76	16.6	6			

3 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

3.1 Теоретична частина

- 1 Історичні аспекти виникнення і розвитку страхування.
- 2 Економічна сутність страхування. Функції страхування.
- 3 Принципи страхування. Роль страхування в активізації бізнесу.
- 4 Сфери застосування страхування. Місце страхування в системі економічних категорій.
- 5 Основні класифікації страхування: за об'єктами страхування, за родом небезпеки, за формами проведення.
- 6 Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків і страхувальників.
- 7 Медичне страхування: обов'язкове та добровільне.
- 8 Загальна характеристика страхового ринку України.
- 9 Страхова компанія як частина ринкової інфраструктури.
- 10 Необхідність і значення державного нагляду за страхуванням.
- 11 Доходи, витрати і прибуток страховика.
- 12 Страхування майна промислових підприємств.
- 13 Особливості страхування сільськогосподарських підприємств.
- 14 Страхування транспортних засобів.
- 15 Страхування майна громадян: будівель і споруд; тварин; домашнього та іншого майна.
- 16 Особливості та класифікація особового страхування.
- 17 Страхування на випадок смерті. Змішане страхування життя.
- 18 Страхування пенсій (ренти).
- 19 Колективне страхування та страхування від нещасних випадків.
- 20 Поняття та сутність страхування відповідальності.
- 21 Страхування цивільної відповідальності перевізника.
- 22 Страхування професійної відповідальності.

- 23 Страхування відповідальності на випадок заподіяння шкоди в процесі господарської діяльності.
- 24 Кредитне страхування.
- 25 Сутність і значення перестраховання. Форми перестраховання.
- 26 Зміст та види договорів перестраховання.
- 27 Порівняльний аналіз методів перестраховання.
- 28 Непропорційне перестраховання: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості.
- 29 Поняття фінансової надійності страховика та її значення.
- 30 Страховий маркетинг.
- 31 Страхові договори, порядок їх підготовки та укладання. Контроль за виконанням договорів.
- 32 Оцінка ризику та визначення доцільності його страхування.
- 33 Транспортне страхування вантажів (карго).
- 34 Страхові об'єднання на ринку України.
- 35 Страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів.
- 36 Міжнародна система “Зелена картка” у страхуванні відповідальності власників транспортних засобів.
- 37 Страховий ринок США.
- 38 Страховий ринок Великобританії.
- 39 Страховий ринок Германії.
- 40 Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Самострахування, його джерела й межі доцільного застосування.

3.2 Практична частина

Задача 1

Для особи у віці x - років розрахувати:

- 1) вірогідність прожити ще один рік;
- 2) вірогідність померти впродовж майбутнього року життя;
- 3) вірогідність прожити ще два роки;
- 4) вірогідність померти впродовж майбутніх двох років;
- 5) вірогідність померти на третьому році життя.

Задача 2

Вартість застрахованого оснащення складає ___ г.о., страхова сума - ___ г.о., збиток страхувальника при настанні страхового випадку - ___ г.о. Розрахувати страхове відшкодування за системами:

- 1) пропорційної відповідальності;
- 2) першого ризику.

Задача 3

Розглянути умови використання умовної і безумовної франшизи (окремо для кожного виду), якщо страхова сума складає ___ г.о., франшиза 20 %, збитки страхувальника дорівнюють:

- а) ___ г.о.; б) ___ г.о.; в) ___ г.о.

Задача 4

Розрахувати збитки через загибель сільськогосподарського врожаю на всій площі засіву та суму страхового відшкодування, якщо середня вартість застрахованого врожаю за п'ять років ___ г.о. з 1 га. Загальна площа засіву - ___ га. Фактична врожайність врожаю ___ ц/га. Закупівельна ціна врожаю за 1 ц дорівнює ___ г.о. За умовами страхування збиток відшкодується у розмірі 75 %.

Задача 5

Унаслідок дорожньо-транспортної пригоди знищено автомобіль. Ціна автомобіля - ___ г.о. Знос на день укладання договору – 40 %. Від автомобіля залишилися деталі на суму ___ г.о. Для приведення до ладу зазначених деталей витрачено ___ г.о. Розрахувати збитки страхувальника, якщо автомобіль застрахований у повній вартості.

Задача 6

Домашнє майно застраховано за системою першого ризику на суму ___ г.о. Збиток через знищення пожежею домашнього майна складає ___ г.о. Визначити розмір страхового відшкодування.

Задача 7

Унаслідок заморозків ушкоджені засіви гречки, у зв'язку з чим фактична вартість врожаю, що отримали, складає ___ г.о. з 1га. Врожай засівів гречки застрахований за системою граничної відповідальності (середня вартість врожаю за останні п'ять років - ___ г.о. з 1 га). Визначити збиток страхувальника та суму страхового відшкодування у розрахунку на 1 га, якщо за умовами страхування збиток відшкодується у розмірі 70 %.

Задача 8

Устаткування вартістю ___ г.о. застраховано. Страхова сума та збиток страхувальника складають відповідно ___ % та ___ % його вартості. Визначити розмір страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності, а також і першого ризику.

Задача 9

Укладено договір кредитного страхування. Сума неповерненого в зазначений термін кредиту складає ___ г.о. Межа відповідальності страховика 75 %. Розрахувати страхове відшкодування.

Задача 10

Позичальник по закінченні терміну страхування не повернув банку ні боргу, ні процентів за користування кредитом. Сума кредиту дорівнює ___ г.о. Строк – чотири місяці. Плата за кредит - ___ % річних. Відповідальність страховика – становить 85 %.

Задача 11

Страхова компанія проводить страхування життя. Страхові резерви розміщені в напрямках та кількості, показаних у таблиці 3.1. Оцінити розміщення резервів.

Таблиця 3.1 - Напрямки інвестиційних вкладень

Напрямки вкладень	Сума вкладень, тис. г.о.
Державні цінні папери	
Банківські вклади	
Права власності на частку в статутному капіталі	
Інші цінні папери	
Нерухомість	
Квартири	
Валютні цінності	
Розрахунковий рахунок	
Позики	

Задача 12

Обчислити показники страхової статистики по двох регіонах. Вибрати найменш збитковий регіон для страхової діяльності. При цьому показники з страхування об'єктів такі:

для регіону А (В) - число застрахованих об'єктів __ (__) од.; страхова сума застрахованих об'єктів __ (__) г.о.; число постраждалих об'єктів, __ (__) од.; число страхових випадків __ (__) од.; страхове відшкодування __ (__) г.о.

Задача 13

Юридична особа застрахувала своє майно строком на один рік з відповідальністю за крадіжку із зломом на суму __ г.о. Тарифна ставка - __% від страхової суми. За договором страхування передбачена безумовна франшиза у розмірі __ г.о., згідно з якою є знижка до тарифу __%. Фактичний збиток страхувальника становить __ г.о. Визначити розмір страхової платні і страхового відшкодування.

Задача 14

Портфель цеденту складається із трьох груп страхових ризиків, страхові суми до яких становлять 300, 550 і 1000 г.о. Максимальний рівень власної участі страховика - ___ г.о. Квота ___% страхового портфелю передана у перестраховання. Визначіть власну участь страховика (цедента) у покритті ризику та зробіть висновки про стан квотного перестраховання.

3.3 Методичні вказівки до виконання практичної частини контрольної роботи

З метою закріплення теоретичного матеріалу та набуття навичок розв'язання практичних питань підготовлено набір ситуаційних задач за темами курсу.

Задача № 1 складена за розділом “Страховання на дожиття до певного віку та на випадок смерті”. Для розв'язання цієї задачі потрібні дані величин комутаційних чисел, що наведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Таблиця комутаційних чисел

Вік (x), років	Кількість осіб, які доживають до віку x років, L_x	Кількість осіб, які помирають при переході від x років до віку (x+1) років, d_x
1	2	3
40	88488	722
41	87766	767
42	86999	817
43	86182	872

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
---	---	---

44	85310	931
45	84379	994
46	83385	1058
47	82327	1119
48	81208	1174
49	80034	1223
50	78811	1266
51	77545	1306
52	76239	1345
53	74894	1388
54	73506	1434
55	72072	1482
56	70590	1530
57	69060	1574
58	67486	1613
59	65873	1647
60	64226	1680
61	62554	1703

Розв'язувати задачі треба за такими формулами:

$$P_x = (L_{x+1})/L_x, \quad (3.1)$$

де P_x - вірогідність прожити ще один рік.

$$Q_x = d_x/L_x, \quad (3.2)$$

де Q_x - вірогідність померти впродовж майбутнього року життя.

$${}_yP_x = (L_{x+y})/L_x, \quad (3.3)$$

де ${}_yP_x$ - вірогідність прожити “ y ” років.

$${}_yQ_x = (L_x - L_{x+y})/L_x, \quad (3.4)$$

де $IyQx$ - вірогідність померти впродовж майбутніх "у" років.

$$IyQx = (L_{x+(y-1)} - (L_{x+y}))/L_x, \quad (3.5)$$

де $yIQx$ - вірогідність померти на "у" році життя.

Задачі № 2–10,12,13 складені за темами № 6–8 "Майнове та інші види страхування". Економічним призначенням ризикових видів страхування є відшкодування збитку, який виник унаслідок настання страхового випадку.

Розв'язати надані задачі допоможе вивчення методів розрахунку страхового відшкодування за системами страхування. Так, розрахунок страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності здійснюється за формулою

$$CB = (Z_f * C) / O, \quad (3.6)$$

де CB - страхове відшкодування;

Z_f - фактична сума збитку;

C - страхова сума;

O – вартісна оцінка об'єкту страхування.

Пропорційна система передбачає участь страхувальника у відшкодуванні збитків. Міра повноти відповідальності страховика в покритті збитків застрахованого тим вища, чим менша різниця між вартісною оцінкою об'єкта страхування та страховою сумою.

Страхування за системою першого ризику передбачає виплату страхового відшкодування у розмірі збитків, але в межах страхової суми. Під "першим ризиком" у страховій справі розуміють ризик, вартісна оцінка якого не перевищує страхової суми.

При страхуванні за цією системою всі збитки у межах страхової суми (перший ризик) відшкодовуються повністю, а збитки, що перевищують страхову суму (другий ризик),

страховиком не відшкодовуються зовсім.

Страховання за відповідною вартістю означає, що відшкодування страховиком збитків за застрахований за цією системою об'єкт дорівнює ціні нового майна відповідного виду. Знос майна на дату страхового випадку враховується. Ця система забезпечує повний страховий захист інтересів страхувальника.

Страхове відшкодування при втратах сільськогосподарського врожаю розраховується на підставі *системи граничної відповідальності* за формулою

$$CB = (B_{cp} - Z_{\phi}) * 0,7, \quad (3.7)$$

де Z_{ϕ} - збиток у розрахунку на всю площу засіву;

B_{cp} - середня вартість застрахованого врожаю з 1 га.

Страхове відшкодування за договором кредитного страхування розраховується за формулою

$$CB = (C_{кр} * GB) / 100, \quad (3.8)$$

де $C_{кр}$ - сума неповерненого вчасно кредиту;

GB - границя відповідальності страховика.

За умовами страхування кредиту та відсотків за нього, страховик з часу настання страхового випадку виплачує страхувальнику відшкодування в розмірі від 50 до 90 % непогашених боржником платежів та відсотків за них.

Страхова сума встановлюється пропорційно визначеному в договорі страхування відсотку відповідальності страховика щодо всієї суми заборгованості (включно з платою за користування кредитом), яку належить повернути за умовами кредитного договору.

Страхова діяльність пов'язана з витратами, визначити які можна при допомозі *показників страхової статистики*:

- частота страхових подій (Ч) – показник, який характеризує кількість страхових подій у розрахунку на один об’єкт страхування:

$$\text{Ч} = \text{L} / \text{n} , \quad (3.9)$$

де L - кількість страхових подій, од.;
n – число об’єктів страхування, од.

Якщо Ч < 1, то це означає, що одна страхова подія спричинила багато страхових випадків;

- коефіцієнт кумуляції (накопичення) ризику (К_к) показує середнє число об’єктів, що постраждали від страхової події. Він розраховується за формулою

$$\text{К}_к = \text{m} / \text{L}, \quad (3.10)$$

де m – число застрахованих об’єктів, що постраждали внаслідок страхового випадку, од.

Мінімальне значення коефіцієнта кумуляції дорівнює одиниці. Тобто число страхових подій дорівнює числу страхових випадків. Страховик уникає майнового страхування ризиків з великим коефіцієнтом кумуляції;

- збитковість страхової суми (імовірність збитків) показує питому вагу виплаченого страховиком відшкодування збитків у страховій сумі усіх застрахованих об’єктів. Він визначається за формулою

$$\text{З} = \text{В} / \text{С}, \quad (3.11)$$

де В – сума виплаченого страхового відшкодування, г.о.;

С – страхова сума для всіх об’єктів страхування, г.о.

Цей показник завжди менший за одиницю. Збитковість страхової суми розглядають ще як міру величини ризикової премії.

Задача № 11 складена за темою № 4 “Фінансові основи страхової діяльності”.

З метою забезпечення фінансової стійкості та гарантій страхових виплат страховики інвестують страхові резерви, при цьому під інвестиційною діяльністю треба розуміти вкладання коштів в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності задля одержання прибутку.

Основні принципи інвестування страхових резервів – це диверсифікація, зворотність, прибутковість та ліквідність активів.

З метою дотримання цих принципів встановлені такі нормативи оцінки активів:

- державні цінні папери – 0,875;
- інші цінні папери – 0,600;
- банківські вклади – 0,550;
- права власності на частку в статутному капіталі – 0,125;
- нерухомість – 0,588;
- квартири – 0,663;
- валютні цінності – 0,525;
- грошові кошти, що знаходяться на розрахунковому рахунку - 0,675;
- позики – 1,0.

Ступінь відповідності інвестиційної діяльності в галузі розміщення страхових резервів принципам, що були названі, та нормативам, обчислюється за формулою

$$ВП = \frac{1}{P} * \left(\sum_{i=1}^n V_i * N_i \right), \quad (3.12)$$

де ВП - відповідність принципам,

P - сукупний обсяг страхових резервів,

n - кількість інвестиційних активів,

V_i - обсяг коштів страхових резервів, що інвестовані в i-й актив,

N_i - норматив оцінки i-го активу.

Задовільна величина ВП знаходиться у таких межах:

- по страхових резервах, що сформовані за договорами страхування життя 0,510 - 0,680;
- по страхових резервах, що сформовані за видами страхування іншими, ніж страхування життя 0, 490-0,640.

Задача № 14 відповідає темі № 9 “Перестраховання і співстрахування”.

Квотний перестраховальний договір передбачає передачу цесіонарію премії та збитків в однаковій пропорції в межах певного ліміту прийняття ризиків. Якщо власне утримання цедента становить, приміром, 30 %, перестраховальник отримує 70 % премій, сплачених цеденту, і відшкодовує 70 % його збитків. Цей вид перестраховання, зменшуючи ризик цедента зі всіх договорів, які передані в перестраховання, не дозволяє, однак, знизити ризик інших договорів страхового портфеля.

4 ВИМОГИ ДО ЗАХИСТУ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Важливою передумовою успішного засвоєння студентами теоретичних знань, практичних умінь і навичок є наполеглива і, головне, ритмічна робота над навчальною дисципліною.

Захист контрольної роботи студентом відбувається за умови допуску, тобто якщо контрольна робота виконана бездоганно (заздалегідь виправлені всі помилки) і на її титульному аркуші є позначка викладача «До друку». За цих умов студент має бути готовим відповісти на будь-яке питання за своїм варіантом контрольної роботи, що лежить у межах кола питань з відповідної спрямованості. Також студент повинен вміти пояснити хід розв’язання задач та прокоментувати отримані результати та зроблені висновки.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за теоретичні питання контрольної роботи, складає 40 балів, за виконання розрахункової частини 60 балів.

Мінімальна загальна кількість балів, яка дозволяє допустити студента до складання іспиту, становить 75 балів.

Список літератури

Базова

1 Господарський кодекс України [Електрон. ресурс]: від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/436-15>.

2 Податковий кодекс України [Електрон. ресурс]: від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

3 Про господарські товариства [Електрон. ресурс]: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1576-12>.

4 Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування “ // Урядовий кур’єр. - 2001. - № 205.

5 Шахов, В.В. Страхование [Текст]: учебник для вузов / В.В.Шахов. – М., 2003.

6 Базилевич, В.Д. Страхова справа. [Текст] / В.Д. Базилевич, К.С.Базилевич. – К., 2008.

7 Заруба, О.Д. Страхова справа [Текст]: підручник / О.Д. Заруба. – К., 1999.

8 Сорока, Р.М. Економічні та фінансові ризики: [Текст]: навч. посібник / Р.М. Сорока, Б.П. Сорока. – К., 2006. – 265 с.

9 Страхування: теорія і практика: [Текст]: навч. посібник / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, В.І. Успаненко. - Харків, 2009. – 655 с.

10 Говорушко, Т.А. Страхові послуги [Текст] / Т.А. Говорушко. – К.:Центр учбової літератури, 2008. – 343 с.

11 Кінащук, Л.Л. Страхове право [Текст]: підручник / Л.Л. Кінащук. – К.:АТІКА, 2007. – 255 с.

12 Страхування [Текст]: навч.-практ.пос. / укл. Л.І. Леско-роджена. – К., 2007. – 544 с.

13 Стешенко, О.Д. Страхові послуги [Текст]: навч. посібник / О.Д. Стешенко. – Харків, УкрДАЗТ, 2012. – 224 с.

Допоміжна

14 Вовчак, О.Д. Страхування [Текст]: навч. посібник / О.Д. Вовчак. – Львів, 2006

15 Мних, М.В. Перестрахування [Текст]: посібник / М.В. Мних. – К., 2005. – 325 с.

16 Стожок, Л.Г. Страхування [Текст]: навч. посібник / Л.Г. Стожок. – К., 2005. – 162 с.

Джерела Internet

– www.portal.rada.gov.ua - Офіційний портал Верховної Ради України;

– www.president.gov.ua - Офіційне інтернет-представництво глави держави;

– <http://www.kmu.gov.ua> - Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ);

– www.me.gov.ua - Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;

– www.minfin.gov.ua – Міністерство фінансів України;

– www.forsnsurer.com - Страхування в Україні.

Додаток А

Таблиця А.1 – Вихідні дані до задач

Номер задачі	Показники	Варіант										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Вік особи, х-років	42	43	52	47	51	55	44	46	50	49	
2	Вартість застрахованого оснащення, г.о.	99	78	89	66	45	55	65	79	90	80	
	Страхова сума, г.о.	99	70	86	55	38	47	60	79	89	78	
	Збиток, г.о.	80	67	45	34	12	35	66	80	97	35	
3	Страхова сума, г.о.	80	50	78	87	66	33	43	26	67	89	
	Збитки страхувальника, г.о.	А)	90	70	5	6	80	70	60	50	55	70
			Б)	20	30	40	45	60	30	40	15	60
В)			5	70	80	90	10	5	5	5	80	90
4	Середня вартість застрахованого врожаю за 5 років, г.о.	85	55	65	70	55	60	70	55	65	75	
	Загальна площа засіву, га	12	34	33	65	77	76	88	15	90	77	
	Фактична врожайність, ц/га	3	6	8	5	6	4	4	6	9	9	
	Закупівельна ціна врожаю за 1 ц., г.о	12	11	15	44	34	23	22	10	26	20	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5	Ціна автомобіля, тис. г.о.	9880	4600	3500	12000	11000	9000	36000	23000	4700	6700
	Вартість деталей, г.о.	21	11	43	67	45	23	68	99	90	80
	Витрати на деталі, г.о.	33	7	21	54	6	11	26	70	45	30
6	Страхова сума, г.о.	45000	9000	1000	23000	44000	99000	14900	1240	23900	23400
	Збитки, г.о.	21000	67000	11230	9000	800	780	30000	21000	8900	23000
7	Фактична вартість врожаю, г.о.	89	67	75	55	65	75	60	80	90	67
	Середня вартість врожаю, г.о.	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
8	Вартість устаткування, г.о.	77	66	80	90	99	88	70	60	99	89
	Страхова сума, %	75	65	55	50	65	75	85	75	95	75
	Збиток, %	25	65	55	75	85	75	95	35	25	85
9	Сума кредиту, г.о.	70000	90000	55000	65000	80000	90000	20000	45000	60000	75000
10	Сума кредиту, г.о.	34000	34500	55000	65000	76000	43000	34000	23000	98000	90000
	Плата за кредит, %	21	14	23	14	10	23	12	25	15	14
11	Державні цінні папери, г.о.	400	110	200	600	350	730	290	360	650	840
	Банківські вклади, г.о.	700	280	400	330	220	320	240	120	400	500

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

	Права власності на частку в статутному капіталі, г.о.	360	500	450	700	680	550	440	333	500	200
	Інші цінні папери, г.о.	900	100	200	320	200	260	320	340	340	540
	Нерухомість, г.о.	500	550	450	345	430	654	780	230	145	545
	Квартири, г.о.	320	400	340	500	550	346	769	700	550	125
	Валютні цінності, г.о.	100	120	230	100	90	400	560	390	900	600
	Розрахунковий рахунок, г.о.	100	90	85	200	120	123	125	70	80	90
	Позики, г.о.	100	250	300	70	340	430	95	105	120	320
12	Число застрахованих об'єктів, од.	33(45)	55(65)	86(35)	70(56)	40(59)	55(44)	66(65)	77(54)	80(90)	70(90)
	Страхова сума застрахованих об'єктів, г.о.	4000(3000)	4000(5000)	3400(4500)	4500(6700)	6000(6500)	5400(4500)	6500(5600)	5400(2330)	4500(3000)	6500(7000)
	Число постраждалих об'єктів, од.	33(40)	50(60)	44(20)	77(56)	39(56)	50(44)	66(34)	77(53)	56(90)	70(80)
	Число страхових випадків, од.	5(4)	4(3)	10(2)	4(12)	6(11)	11(9)	5(7)	8(9)	21(5)	8(7)

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

	Страхове відшкодування, г.о.	3400(2000)	3500(800)	3000(3400)	2000(5000)	3300(4400)	3240(4100)	3210(3240)	5000(2000)	2300(2300)	6000(6200)
13	Страхова сума, г.о.	55	77	88	99	78	98	99	98	79	87
	Тарифна ставка, %	25	12	18	19	13	11	21	13	19	10
	Франшиза, г.о.	9	10	15	10	15	5	13	20	15	15
	Знижка до тарифу, %	3	2,5	1,5	5	4	3,5	1,2	3,1	0,9	2
	Фактичний збиток, г.о.	50	65	80	95	77	95	98	90	85	80
14	Квота, %	5	12	15	25	20	15	25	10	15	25
	Максимальний рівень власної участі страховика, г.о.	450	540	550	450	700	500	300	350	430	450

Додаток Б

СЛОВНИК СТРАХОВИХ ТЕРМІНІВ

Агент страховий – фізична або юридична особа, яка діє від імені страховика згідно зі своїми правами та обов'язками.

Аддендум – документ, який видано у доповнення до страхового договору, у якому показуються зміни умов договору страхування.

Актуарій – офіційно повноважна особа, яка виконує розрахунки з особистого страхування.

Актуарні розрахунки – сукупність економіко-математичних засобів розрахунків зі страхування життя.

Брокер страховий – юридична або фізична особа, яка має ліцензію на проведення посередницької діяльності від свого імені за дорученням страховика або страхувальника.

Взаємне страхування – така організаційна форма відносин, коли кожний застрахований є одночасно членом страхового товариства, тобто всі вони створюють об'єднання з метою забезпечення взаємодопомоги.

Договір страхування – письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку виплатити страхову суму або страхове відшкодування за збиток страхувальнику чи іншій особі, визначеній страхувальником, а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені терміни та виконувати умови договору.

Застрахований – особа, інтерес якої є об'єктом страхування.

Кумуляція – зосередження ризиків у межах відповідного простору.

Передача ризику (трансфер) – передача відповідальності за ризик будь-кому, наприклад, страховому товариству.

Перестраховання – система відносин, згідно з якою страховик, приймаючи на страхування ризику, з врахуванням своїх фінансових можливостей частину відповідальності передає на погоджених умовах іншим страховим товариствам. У цьому випадку страховика, що передає ризик, називають *цедентом*, а перестраховика, який його приймає, – *цесіонарієм*.

Регрес – право зворотного вимагання по відшкодуванню збитків, які були завдані однією особою по відношенню до іншої особи, з вини якої стався цей збиток.

Ризик – подія з негативними, особливо невігідними економічними наслідками, які, можливо, виникнуть в майбутньому в якийсь момент в невідомих масштабах.

Страховання – особлива сфера фінансово-кредитних відносин, яка повинна забезпечити інтереси юридичних і фізичних осіб.

Страхова відповідальність – сукупність страхових ризиків (ризиків, пов'язаних з конкретним застрахованим об'єктом) за договором страхування.

Страхове відшкодування – грошова сума, яка виплачується страховиком за умовами майнового страхування при настанні страхового випадку.

Страховий випадок – подія, передбачена договором страхування або законодавством, що відбулась, і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Страховий платіж – плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором добровільного страхування або з умовами обов'язкового страхування.

Страховий портфель – фактична кількість застрахованих об'єктів або діючих договорів страхування на певній території.

Страховий ризик – певна подія, на випадок якої проводиться страхування, і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страхове свідоцтво (поліс, сертифікат) – посвідчення про факт укладання договору страхування.

Страхова сума – грошова сума, в межах якої страховик, відповідно до умов страхування, зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку, а також сума, що виплачується за особистим страхуванням.

Страховий тариф – ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.

Франшиза – звільнення страховика від відшкодування збитків, які не перевищують відповідного розміру. Вона може бути встановлена у відсотках або в абсолютних розмірах стосовно страхової суми, вартісної оцінки об'єкта або розміру збитків. Розрізняють умовну (інтегральну) франшизу, що звільняє страховика від відповідальності за збитки, які не перевищують встановленої франшизи, і зобов'язує його покривати збитки повністю, якщо розмір їх перевищує франшизу та безумовну (ексцедентну) франшизу, при якій страхове відшкодування завжди дорівнює різниці між збитками та нею.

Хеджування – засіб страхування валютних ризиків від змін курсу валют у майбутньому.